

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Кафедра
психології та соціальної роботи*

Курсова робота

з психодіагностики на тему:

**«Психодіагностична характеристика
холерика як типу темпераменту
особистості»**

Виконала:
студентка групи ПС - 21
Глебенкової Наталії

Керівник:
кандидат педагогічних наук,
доцент Коваль О. Є.

Тернопіль 2017 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.Теоретичні аспекти вивчення темпераменту як біологічно зумовлена підсистема особистості.	
1.1. Психологічна сутність темпераменту та його властивостей.....	5
1.2. Індивідуальні особливості холеричного типу темпераменту.....	10
РОЗДІЛ 2.Експериментальне дослідження темпераменту.	
2.1. Організація та проведення психодіагностичного обстеження темпераменту за методикою Айзенка.....	11
2.2. Кількісна та якісна інтерпретація отриманих результатів емпіричного дослідження темперамента.....	12
2.3. Практичні поради психокорекційної роботи психолога із батьками підлітків холеричного типу темперамента.....	24
РОЗДІЛ 3. Психодіагностичний портрет як самопрезентація.....	26
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження Природа подбала про те, щоб всі люди, які проживають на землі, були відмінні один від одного. Ці відмінності проявляються практично у всьому, у тому числі в особистісних характеристиках людини.

В особистості людини переплітаються і інтегруються природні та соціальні основи індивідуальності, формуючи тип реагування або певна взаємодія конституційно-заданих і ситуативно-обумовлених факторів. Конституційно-заданими є властивості нервової системи або темперамент [6].

Темперамент відображає динамічні аспекти поведінки, переважно вродженого характеру, тому його властивості найбільш стійкі і постійні в порівнянні з іншими психічним особливостями людини. Найбільш специфічна особливість темпераменту полягає в тому, що різні властивості темпераменту людини не випадково поєднуються один з одним, а закономірно зв'язані між собою, утворюючи певну структуру, що характеризує темперамент. Вплив темпераменту на ефективність діяльності підсилюється під час екстремальних ситуацій, так як досвід формування поведінки стають неефективними, потребується додаткова енергетична або динамічна мобілізація організму для того аби впоратися із подразниками [19].

Холеричний тип темпераменту, як і інші типи виділяється своєю індивідуальною особливістю, високою реактивністю і активністю. Неврівноважені процеси збудження і гальмування, можуть призводити до зриву нервової системи. Холерики характеризуються підвищеною емоційністю і неуврівноваженою поведінкою. Проте холеричний тип має позитивні якості, які наділяє особистість – товариськість, бадьорість, захоплення справою яку виконує, переключення уваги і швидкість реакції допомагає знайти правильне рішення у екстремальній ситуації.

Темперамент є стійкою характеристикою особистості, яка не змінюється в продовж життя і має властивість виявлятися у всіх сферах життя. Кожній людині потрібно знати про типи темпераменту і властивості нервової системи, визначати його за проявами поведінки людей [8]. Все це потрібно для того аби мати хороші стосунки із іншими людьми, вміло знаходити індивідуальний підхід до кожної

людини. Також потрібно знати про власний тип темпераменту, вміти визначити тип темпераменту в інших людей за її поведінкою. Все це і зумовлює актуальність нашого дослідження.

Зв'язок роботи із суспільною практикою. Тип темпераменту займає провідну роль діяльності людини і її поведінки. Вивчаючи свій тип темпераменту, особистість може застосовувати свої сильні сторони в певних сферах діяльності та саморозвиватися.

Стан дослідженості проблеми: вивчення темпераменту в психологічній науці займалися такі вчені, як: Дж. Айзенк, Я. Стреляу, У. Шелдон, Е. Кречмер, У. Шелдон, І. П. Павлов, Л. Терстон, Б. М. Теплов, В. Д. Небиліцин, Дж. Гілфорд, К. Лоуелл, Л. Терстон, Цуканов Б.Й, Фурман О.Є, Фурман А.В, Фурман О.Є.

Мета курсової роботи: розглядання психологічних основ та врахування холеричного типу темпераменту у підлітковому віці.

Об'єктом дослідження є холеричний тип темпераменту в підлітків.

Предмет дослідження - психологічні основи врахування холеричного типу темпераменту у підлітковому віці.

Досягнення поставленої мети передбачало вирішення таких **завдань**:

- Вивчити психологічну сутність темпераменту та його властивостей;
- Проаналізувати індивідуальні особливості холеричного типу темпераменту;
- Визначити тип темпераменту досліджуваних за допомогою опитувальника Дж. Айзенка;
- Описати результати опитування;
- Визначити які практичні поради психокорекційної роботи психолога з підлітками холеричного типу темпераменту будуть ефективні.

Поставлені завдання зумовили вибір таких **методів дослідження**: аналіз літературних джерел, синтез, систематизація і порівняння науково-теоретичного матеріалу, узагальнення, спостереження, опитування.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ТЕМПЕРАМЕНТУ ЯК БІОЛОГІЧНО ЗУМОВЛЕНА ПІДСИСТЕМА ОСОБИСТОСТІ

1.1. Психологічна сутність темпераменту та його властивостей.

В природі так складено, що всі люди, щоб проживають на планеті, були відмінними один від одного. Такі відмінності проявляються у всьому, також і в особистісних характеристиках індивіда.

Темперамент - це одна з найважливіших вроджених характеристик індивіда. Він визначає рівень загальної здатності людини до активності, енергію, ритм життя і емоційність[3].

Існування індивідуальних відмінностей у психічній діяльності людини було помічено давно. Темперамент досліджували багато науковців, філософів, лікарів, психологів. Не дивлячись на те, що здійснювалися неодноразові спроби дослідити проблему темпераменту, вона досі відноситься до ряду суперечливих і не вирішених до кінця проблем сучасної психологічної науки [14].

Гіппократ стверджував той факт, що всі люди розрізняються співвідношенням чотирьох основних «соків» в організмі, що входять в його склад: крові, флегми, жовтій жовчі і чорній жовчі.

Оптимальне співвідношення цих «соків» визначає здоров'я, тоді як їх непропорційне змішування стає джерелом різних захворювань. Однак Гіппократ не встановлював зв'язки між цими «соками» і їх співвідношенням в організмі людини, психічними властивостями індивіда [6].

Лікар античності Клавдій Гален розробив першу типологію темпераментів, із дев'яти описаних ним типів темпераменту лише чотири залежать від переважання в організмі одного із «соків», що на сьогодні користуються високою популярністю. Це такі типи як :

- сангвініка (від лат. sanguis - “кров”);
- флегматика (від гречок. - phlegma - “флегма”);

- холерика (від греч. chole - "жовч");
- меланхоліка (від греч. melas chole - "чорна жовч")

Кожен тип темпераменту характеризується різним рівнем вираження окремих властивостей і їх своєрідним поєднанням [7].

Я. Стреляу подає наступні психологічні характеристики основних класичних типів темпераменту:

- Сангвінік – активний, збуджено реагує на все, що привертає його увагу, жива міміка і виразні рухи, легко викликати емоції, чи це голосний сміх чи те, що приведе до гніву. За його обличчям легко можна визначити його настрій, ставлення до предмета чи людини. Характеризується високим порогом чутливості, не помічає слабких звуків чи світлових подразників. Енергійний та працьовитий, дисциплінований. Швидкий та кмітливий, швидко включається в роботу та легко переключається із однієї роботи на іншу. Є екстравертом відгукується на зовнішні подразники значно більше, ніж на суб'єктивні образи чи уявлення про минуле чи майбутнє.

- Холерик – висока активність та низька чутливість, запальний та нетерплячий. Характеризується високою наполегливістю, стійкістю прагнень та інтересів. Можливо, проявляються ускладнення в переключенні уваги. Він циклічний в своїй діяльності та поведінці. Любить бути в центрі уваги, і її привертати, викликати захоплення. В спілкуванні від впертий, екстраверт [22].

- Флегматик – висока активність, низька чутливість та емоційність. Важко викликати емоції. В критичних ситуаціях залишається спокійним, не зважаючи на неприємності які його торкаються. Рухи невиразні і повільні такі як мовлення. Розум некмітливий. Довго адаптується до нових умов. Висока працездатність та терплячість і витримка. Йому важко знайомитися із іншими людьми, чи перебувати в компанії незнайомих, погано відгукується на зовнішні враження. За своєю психологічною сутністю він інтроверт.

- Меланхолік – хворобливо чутливий та образливий, невиразні жести міміка, голос тихий а рухи бідні. Зазвичай невпевнений в собі та сором'язливий. Не значна складність в діяльності змушує його зупинятися та опускає руки. Легко

втомлюється та неенергійний. Низька працездатність, нестійка увага, уповільнений темп усіх психічних процесів уміло його характеризує. Меланхоліки – інтроверти [18].

за Павловим

за Гіппократом

1. сильний неврівноважений	-----холеричний (жовч)
2. сильний врівноважений (рухливий)	----- сангвінічний (кров)
3. сильний врівноважений малорухливий ("інертний")	----- флегматичний (флегма, слиз)
4. слабкий	----- меланхолічний (чорна жовч)

Рис. Поділ темпераментів за теоріями Павлова і Гіппократа

Звичайно, що в людини не буває чистого типу темпераменту а завжди один сильніше виражений тип а інший слабше. Всі ми в тих чи інших ситуаціях проявляємо себе по різному.

Існують інші теорії , щодо типів темпераменту. Теорія Арістотеля полягає в тому що він виділяв такі якості крові, як швидкість згортання, ступінь густини та теплоти. Наприклад, легка кров властива сангвінікам, важка — меланхолікам, тепла — холерикам, рідка — флегматикам [15].

Німецький філософ І. Кант, вперше дав своєрідну психологічну характеристику темпераментів. Він вважав, що флегматикам властиві недостатньо розвинені моральні почуття, а меланхолікам — справжня добродетель; у холериків найбільш розвинене почуття честі, а в сангвініків — почуття прекрасного [10].

Вчений, лікар і педагог П. Ф. Лесгафт пояснював темперамент особливостями кровообігу, які залежать від діаметра отвору, товщини й гнучкості стінок судин. Калібр судин і товщина їхніх стінок, на думку Лесгафта, зумовлюють швидкість і силу кровообігу. Невеликому діаметру судин, вважав Лесгафт, відповідає

сангвінічний темперамент, а великому отвору та товстим його стінкам — меланхолійний; флегматичний темперамент зумовлюється великим отвором і тонкими стінками судин [2].

Однак всі вони погоджувалися з тим, що не існує ідеального типу темпераменту чи поділ на «хороших» і «поганих». Меланхоліки із слабкою нервовою системою, більше вмотивовані на виконання простих дій, ніж інші. Тому вони менше дратуються і втомлюються, також вони спостережливі і чутливі, уважні до емоційних станів інших людей. Тип нервової діяльності є вродженим, біологічним і навряд чи може бути змінений [9]. Хоча особливості типу темпераменту мають здатність змінюватися із віком, в залежності від розвитку організму людини та її психіки. Звичайно, потрібно звертати увагу на ці особливості і вміння володіти своїм темпераментом. Враховувати особливості темпераменту потрібно під час діяльності. Від темпераменту не залежать ні інтереси, ні захоплення, ні моральна вихованість людини. Так, О. І. Герцен був сангвініком, О. С. Пушкін, О. В. Суворов - холериком, І. А. Крилов, М. І. Кутузов - флегматиком, М. В. Гоголь – меланхоліком. Німецький психолог В. Вундт вважав, що в буденному житті треба бути сангвініком, під час важливих подій - меланхоліком, враження, які глибоко зачіпають наші інтереси, потребують холеричного темпераменту, а виконати власні рішення краще за всіх зможе флегматик [4].

Звичайно що властивості темпераменту є однією з передумов розвитку характеру людини. Для складання психологічних характеристик традиційних чотирьох типів зазвичай виділяють наступні основні властивості темпераменту, які найтісніше пов'язані між собою та з якостями характеру:

- Сензитивність - особливість людини, що виявляється у виникненні чутливості (психічної реакції на зовнішній подразник найменшої сили і у швидкості виникнення цієї реакції).
- Реактивність - особливість людина, яка пов'язана з силою емоційної реакції на зовнішні та внутрішні подразнення (критичне зауваження, різкий тон).

- Активність - здатність людини, яка полягає у подоланні зовнішніх та внутрішніх обмежень у виробництві, у суспільно-значущих перетвореннях, у привласненні багатств, засвоєнні духовної культури (наполегливість, цілеспрямованість, зосередженість уваги).
- Співвідношення реактивності та активності визначає, від чого більшою мірою залежить діяльність людини: від випадкових зовнішніх та внутрішніх обставин (настрою, випадкових подій) або від цілей, намірів, переконань.
- Темп реакцій - особливість людини, яка полягає у швидкості перебігу психічних процесів, а певною мірою і психічних станів (темп мовлення, динаміка жестів, швидкість розуму).
- Пластичність, ригідність - особливості людини гнучко та легко пристосуватися до нових умов, або мляво, інертно, нечутливо поводити себе в змінних умовах.
- Екстраверсія - інтроверсія - особливості людини, що виражаються у переважній спрямованості активності особистості або назовні (на світ зовнішніх об'єктів: оточуючих людей, подій, предметів), або усередину (на явищавласногосуб'єктивного світу, на свої переживання та думки) [16].

Поєднання декількох властивостей темпераменту визначає індивідуальний стиль діяльності. Він являє собою систему залежних від темпераменту динамічних особливостей діяльності, яка включає прийоми роботи, тип для даної людини [17].

Індивідуальний стиль діяльності включає уміння та навички, які сформувалися під впливом життєвого досвіду. Індивідуальний стиль діяльності можна розглядати як результат пристосування природжених властивостей нервової системи і особливостей організму людини до умов виконуваної діяльності. Це пристосування має забезпечити досягнення найкращих результатів у діяльності з найменшими витратами.

1.2. Індивідуальні особливості холеричного типу темпераменту.

Індивідуально-психологічні особливості – неповторна своєрідність психіки кожної людини. Індивідуальні особливості особистості найяскравіше виявляються в темпераменті, характері та здібностях, у пізнавальній, емоційній, вольовій діяльності, потребах та інших процесах[21].

Кожен тип темпераменту є індивідуальним для кожної особистості, характерний своїми особливостями, проявляючи позитивні та негативні сторони.

Холеричний тип темпераменту виділяється своєю високою реактивністю і активністю. Неврівноважені процеси збудження і гальмування, можуть призводити до нервового зриву. Холерики характеризуються підвищеною емоційністю і нерівноваженою поведінкою. Для флегматика дії холерика будуть не припустимі та незрозумілі – це нам показує індивідуальну сторону холеричного типу темпераменту. Звичайно, що кожна людина особлива і деякі холерики свою енергію перенаправляють на наполегливість в роботі, а інші – провокують людей на конфлікти, вони є агресивними [24].

Холерики циклічні в роботі. Вони можуть цілком віддаватися справі і цілеспрямовано прямувати до мети, і раптом припинити роботу. Так буває тоді, коли людина втрачає віру в себе та свої сили. Це є наслідком нерівноваженості нервової системи. Холерик так як і сангвінік може не помічати слабких подразників. Важко адаптується до нових умов життя. Часто холерики нав'язують свою думку іншим людям, є категоричними у судженнях і нетерпимі до думки інших, звужуючи своє коло спілкування[13].

Ригідність сприяє стійкості прагнень та інтересів, підвищує цілеспрямованість, наполегливість в роботі. Також створює труднощі на рахунок переключання уваги із однієї діяльності на іншу. Імпульсивність, швидке мовлення, поривчасті рухи.

Холерики екстраверти, що пояснює його поведінку, яка зумовлена впливом зовнішніх обставин, а не внутрішніми хвилюваннями. Мова голосна, різка, жвава, нерівномірна, емоційна. В колективі вони є товариськими. часто переоцінюють свої здібності, помірно сугестивні, підозріливі [11].

РОЗДІЛ 2.

ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМПЕРАМЕНТУ.

2.1. Організація та проведення психодіагностичного обстеження темпераменту за методикою Айзенка.

Опитувальні тести дуже різноманітні – починаючи від особистісних діагностик до зв'язування станів і звичок, переконань, цілісних орієнтирів, установок, ліній поглядів.

Процес психологічного дослідження складається з низки етапів: підготовки, збирання, обробки, інтерпретації фактичних даних і формулювання висновків.

Для використання будь якого опитувальника провести самообстежування. Для того аби зрозуміти інструкцію, як проводиться дане опитування і його інтерпретацію (щодо достовірності результатів) [20].

Наступним є етап підготовки. Ми готуємо бланки (стимульний матеріал), яким користується під час тестування складається з опису завдань(Додаток А).

Також реєстраційний бланк(ключ) (Додаток Б) і шаблони для оцінки відповідей (Додаток В).

Звичайно, щодо підготовки нам потрібно вибрати місце, забезпечити комфортні умови для проведення дослідження. Приміщення має бути добре освітленим, ізольованим від шуму. Потрібно проводити опитування в добровільній формі[24].

При проведенні психодіагностичного дослідження необхідно дотримуватися наступних правил:

- Пояснити досліджуваному мету проведення опитування;

- Дотримуватися конфідесійності індивідуальних відповідей досліджуваних;
- Відповідно до вимог рекомендацій, прочитати інструкцію до опитування і провести його;
- Дати час досліджуваному на фіксацію відповідей у реєстраційному бланку;
- Опрацювати результати тесту відповідно до вимог рекомендацій;
- Навести приклад, пояснити досліджуваним те, чого вони не розуміють, Перевірити чи правильно вони зрозуміли інструкцію опитування(це впливає на результат дослідження);
- Ознайомити з регламентом часу, повідомити про правила : виправлення помилок, заборони у спілкуванні із іншими;
- Записати час початку проведення дослідження;
- Стежити за дотримання правил;
- Уникати переміщення всередині приміщення;
- Після закінчення дослідження слід забрати тестові матеріали та бланки для відповідей;
- Не забувайте подякувати учасникам за участь в дослідженні.

2.2. Кількісна та якісна інтерпретація отриманих результатів емпіричного дослідження темперамента

Етап обробки даних передбачає кількісний та якісний аналіз і синтез зафіксованих даних.

Для проведення дослідження темпераменту особистості використовуємо опитувальник Г.Айзенка.

Таблиця

Результати психодіагностичного обстеження темпераменту особистості. Дослідження проведено з 03.04.2017р – 23.06.2017р. Вибірка дослідження складає 50 респондентів, віком від 16 до 45 років.

Використання кількісного аналізу результатів і отримано такі дані:

№	Прізвище, ім'я	Вік	Стать	Тип темпераменту			
				Холерик	Сангвінік	Флегматик	Меланхолік
1	Зігрій Ірина	17	Ж	+ Слабо виражений			
2	Репетинська Маріа	17	Ж	+ Слабо Виражений			
3	Бойко Наталія	17	Ж	+ Добре Виражений			
4	Гасій Тетяна	18	Ж	+ Слабо Виражений			
5	Антонюк Вікторія	17	Ж	+ Добре виражений			
6	Панькевич Юлія	18	Ж	+ Яскраво виражена			
7	Павлюк Лілія	17	ж	+ Слабо виражена			
8	Цапар Віта	18	ж	+ Добре виражена			
9	Данпик	17	ж	+ Добре			

	Оксана			виражена			
10	Окрепкий Юрій	17	Ч	+ Добре виражена			
11	Дідух Анджела	16	ж	+ Добре виражена			
12	Малетайр Олеся	18	ж	+ Слабо виражена			
13	Абрамович Юрій	16	ч	+ Слабо виражена			
14	Кацалап Віталій	16	Ч	+ Добре виражена			
15	Валечко Андрій	16	ч	+ Слабо виражено			
16	Рудка Ярослав	16	Ч	+ Слабо виражено			
17	Грот Олег	16	ч	+ Добре виражена			
18	Гуцал Віталій	17	ч	+ Слабо виражена			
19	Левенець Галина	16	ж	+ Слабо виражена			
20	Купровська Мар'яна	18	Ж	+ Слабо виражена			
21	Лозинська Катерина	22	ж	+ Слабо виражена			

22	Силовицький Тарас	16	ч	+ Слабо виражена			
23	Васелишин Ірина	16	Ж	+ Слабо виражена			
24	Марчак Олег	15	ч	+ Слабо виражена			
25	Обліжок Анна	17	Ж	+ Слабо виражена			
26	Стефанишин Ольга	18	Ж		+ Слабо виражена		
27	Солоненко Тарас	18	Ч		+ Слабо виражена		
28	Матвій Богдан	19	ч		+ Слабо виражена		
29	Казимір Іван	18	ч		+ Слабо виражена		
30	Руда Настя	15	ж		+ Яскраво виражена		
31	Куча Наталія	18	ж		+ Слабо виражена		
32	Андрій Рошук	21	ч		+ Слабо виражена		
33	Ратушняк Ірина	21	ж		+ Яскраво виражена		
34	Заєць Тарас	23	ч		+ Добре виражена		
35	Михальська	18	Ж		+ Слабо		

	Роксолана				виражена		
36	Карпишин Ігор	18	Ч		+ Добре виражена		
37	Ткачук Валера	19	Ч		+ Добре Виражена		
38	Глебенкова Оксана	45	Ж	Змішаний холерик \ сангвінік			
39	Ковальчук Валерія	19	Ж			+ Слабо виражена	
40	Руда Ульяна	17	Ж			+ Слабо виражена	
41	Глебенков Роман	25	Ч			+Слабо виражена	
42	Багрій Юрій	20	Ч			+ Яскраво виражена	
43	Антонюк Юрій	23	Ч				+ Слабо виражена
44	Прокопа Марія	17	Ж				+ Слабо виражена
45	Суслипк Леся	32	Ж				+ Добре виражена
46	Стручаник Діана	18	Ж				+ Добре Виражена
47	Когут Ольга	20	Ж				+ Добре виражена

48	Дудка Сергій	17	Ч				+ Добре Виражена
49	Онищук Тетяна	31	Ж				+ Добре Виражена
50	Поплавський Назар	21	Ч				+ Добре Виражена

Дослідження показали такі результати із 100% із вибірки

50 людей :

- 50% - холерики (25 людей);
- 24% - сангвініки (12 людей);
- 8% - флегматик (4 людей);
- 16% - меланхоліки.(8 людей);
- 2 % - змішаний тип – холерик\сангвінік (1 людина)

Холерики отримали такі результати дослідження:

Даник Оксана, 17 р.

Шкала «щирість» - 7, брехливий;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 15, потенційний екстраверт;

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 20, дискордент

Лозинська Катерина, 22р,

Шкала «щирість» - 1, відвертий;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 15, потенційний екстраверт;

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 18, потенційний дискордент.

Репетинська Маріна, 17р.

Шкала «щирість» - 3, відвертий;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 13, амбіверт

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 20, дискордент

Чупровська Мар'яна, 18р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"-13, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 17, потенційний дискордант

Шкала "Щирість"- 1, відвертий

Гавий Тетяна, 18р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 14, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 20, дискордант

Шкала "Щирість"- 2, відвертий

Холерики, Тип № 29

Гуцал Віталій, 17р

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 13, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 17, потенційний дискордант

Шкала "Щирість"- 1, відвертий

Холерики, тип №29.

Характерологічні прояви: Безальтернативно вимогливий до навколишніх, упертий, гордий, дуже честолюбний, енергійний, товариський, настрої частіше бойовий. Невдачі приховує. Любить бути на публіці, холоднокровний.

Шляхи корекції та самокорекції: Взаємостосунки треба видобувувати на основі поваги, високої вимогливості. Можна сміятися над недоліками, якщо така особа виявляє зарозумілість.

Грот Олег, 16р.

Шкала «щирість» - 4, ситуативний;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 15, потенційний екстраверт;

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 23, наддискордент

Абрамович Юрій, 16р.

Шкала «щирість» - 4, ситуативний;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 13, амбіверт;

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 21, дискордент.

Орепкий Юрій, 17р.

Шкала «щирість» - 6, ситуативний;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 14, амбіверт;

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 22, наддискордент.

Дідух Анджела, 16р.

Шкала «щирість» - 4, ситуативний;

Шкала «Інтраверсія – екстраверсія» - 15, потенційний екстраверт;

Шкала «Стабільність- нейротизм» - 22, дискордент

Холерики, тип № 15

Характерологічні прояви: Постійно незадоволений , буркотливий, схильний до причіпок. Дріб'язково вимогливий. Легко ображається через дрібниці. Часто похмурий, дратівливий, заздрисний. У справах невпевнений, зате стосунках – підлеглий. Перед труднощами капітулює. У групі тримається осторонь. Злопам'ятний, друзів не має. Однолітками командує. Голос тихий, різкий.

Шляхи корекції та самокорекції: Бажано налагодити хоча б мінімальні взаємостосунки. Це легше зробити, ґрунтуючись на упередженості. Можна цікавитися його самопочуттям, успіхами в довірливій бесіді. Як певне суспільство навантаження, що дозволяє мати опору в стосунках, можна дати канцелярську роботу. Заохочувати за старанність перед усім колективом, що дозволяє якось налагодити взаємостосунки з ровесниками. Люди такого типу вимагають постійної уваги та індивідуальної взаємодії.

Наталія Бойко, 17р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 20, екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 15, потенційний дискордент

Шкала "Щирість" - 4, ситуативний

Хлерик, Тип № 9

Характерологічні прояви: активний, життєрадісний, комунікабельний. У спілкуванні не розбірливий.

Легко потрапляє в асоціальні угруповання внаслідок поганого опору дезорганізуючим умовам. Схильний до новизни, допитливих. Соціальний інтелект розвинений слабо. Не вміє адекватно оцінювати та самооцінювати. Часто не має твердих принципових установок. Часто не має твердих принципових установок. Енергійний. Довірливий.

Шляхи корекції та самокорекції: Режим бажання більш жорсткий, мобілізуючий. Встановити добро зичливі стосунки, але особа має відчувати що за нею спостерігають. Прагнути спрямовувати енергію в конструктивне русло. Однак у цьому випадку потрібно разом розпланувати майбутню роботу, фіксувати її терміни та обсяги і жорстко контролювати виконання. Бажано долучати до складу групи чи бригади із сильним лідером і позитивними установками.

Зігріг Ірина, 17р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"-12, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 13, нормостенік

Шкала "Щирість"- 3, відвертий

Марчак Олег, 15р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 14, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 13, нормостенік

Шкала "Щирість"- 5, ситуативний

Левинець Ганна, 16р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 13, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 14, нормостенік

Шкала "Щирість"- 4, ситуативний

Холерики, тип № 32

Характерологічні прояви: Честолюбний, невдачі не знижують упевненості у собі. Зарозумілий. Злопам'ятний, енергійний, заповзятливий, цілеспрямований. Схильний до конфліктності. Не поступається, навіть якщо не правий. Мук совісті не відчуває. У спілкуванні не схильний до

співпереживання. Ціннує тільки інформативність. Емоційно обмежений тип.

Шляхи корекції та самокорекції: не підтримувати в конфліктних ситуаціях. Впливати через честолюбство. Стосунки підтримувати рівні, намагаючись поволі розвивати соціальний інтелект.

Панькевич Юлія, 18р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 19, екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 21, дискордант

Шкала "Щирість"- 2, відвертість

Холерик, Тип 14

Характерологічні прояви: владний, недовірливий, підозрілий, педантичний. Завжди прагне до першості. Дріб'язковий. Насолоджується будь якою перевагою. Уїдливо-жовчний. Схильний до насмішок над більш слабкими. Мстливий, недбалий, деспотичний, втомливий.

Шляхи корекції та самокорекції: не бути байдужим. Потрібно ставитися дружелюбно, можна з іронією. Дати змогу зайняти лідерське становище, однак потрібно вибирати місце, на якому він би більше уваги приділяв паперам а не людям.

Заохочувати волю і заповязатість. При цьому бажано виховувати в собі позитивне емоційне ставлення до навколишніх і позитивні настановлення.

Івалечко Андрій, 16р

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"-19, екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 14, нормостенік

Шкала "Щирість"- 6, ситуативний

Рудка Ярослав, 16р

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 16 потенційний екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 15, потенційний дискордант

Шкала "Щирість"- 5, ситуативний

Холерики, тип 30

Характерологічні прояви: Гордий, прагне до першості, злопам'ятний. Прагне до лідерства у всьому. Енергійний, завзятий, спокійний, розважливий. Любить ризик, непохитний у домаганнях. Не позбавлений артистизму, хоча і сухуватий.

Шляхи корекції та самокорекції: Не допускати зазнайства. Підтримувати у вияві позитивних зусиль. Допомогати у лідерстві, не допускати командний стиль взаємостосунків. Нейтралізувати озлобленість. Розвивати соціальний інтелект.

Цапар Віта, 18р

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 17, потенційний екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 18, потенційний дискордант

Шкала "Щирість"- 4, ситуативний

Холерик, тип 10

Характерологічні прояви: артистичний, любить розважати, недостатньо наполегливий, товариський, неглибокий, врівноважений

Шляхи корекції та самокорекції: підтримати зусилля, спрямовані на досягнення цікавих цілей (у самого вистачає ініціативи вибрати якесь заняття або мету, але не вистачає, завзятості) заохочувати артистизм, але не допускати до блюзнірства.

Павлюк Лілія, 17р

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"-20, екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"-12, нормостенік

Шкала "Щирість"-4, ситуативний

Холерик, Тип 12

Характерологічні прояви: Легко підпорядковується дисципліні. Має почуття власної гідності. Організатор, схильний до мистецтва і спорту. Активний. Влюбливий. Легко захоплюється людьми і подіями. Вразливий.

Шляхи корекції та самокорекції: За своєю природою - лідер, причому як емоційного, так і ділового плану. Треба підтримувати лідерські зусилля, допомагати, спрямовувати в ділове і особистісне русло.

Кацалап Віталій, 16р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 17, потенційний екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 18, потенційний дискордант

Шкала "Щирість"- 3, відвертий

Холерик, тип № 20:

Характерологічні прояви: демонстративність, невміння співпереживати, не емоційність, престижність, практичність, напористість в досягненні значущих для себе цінностей.

Шляхи корекції та самокорекції зробити режим взаємодії м'який, терпимий щоб не загостювати негативні якості. Залучати до спортивних або технічних занять, щоб можна було перевести енергетику в позитивне русло, а потребу в боротьбі за першість – у прийнятну форму. Бажаним є естетичне виховання. Залучати до життєдіяльності позитивних соціальних груп із сильним лідером.

Антонюк Вікторія, 17р.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 19, екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 14, нормостенік

Шкала "Щирість"- 5, ситуативний

Холерик, тип №24

Характерологічні прояви: активний, урівноважений тип, енергійний. Досить комунікабельний. Приязний до нечисленних друзів. упорядкований. Вміє ставити перед собою завдання і домагатися їх вирішення. Не схильний до суперництва. Вноді вразливий.

Шляхи корекції та самокорекції: Прагне довірливого ставлення оточуючих людей, особливо друзів. Бажано налагодження чітких ділових контактів.

Малетайр Олеся, 18

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 18, потенційний екстраверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 11, нормостенік

Шкала "Щирість"- 5, ситуативний

Холерик, тип № 23

Характеристичні прояви: комунікабельний, активний, ініціативний, захопливий, вміє домагатися наміченої мети. Честолюбний. Любить лідирувати і вміє бути організатором. Користується довірою і щирою повагою навколишніх. Характер легкий, естатичний, рівномірно жвавий.

Шляхи корекції та самокорекції: створити можливість реалізувати потенціал лідерства. Допомогати у вирішенні групових та індивідуальних завдань. Стежити за тим, щоб навантаження були в розумних межах.

Синовицький Тарас, 1бр.

Шкала "Інтроверсія-екстраверсія"- 14, амбіверт

Шкала "Стабільність-нейротизм"- 14, нормостенік

Шкала "Щирість" - 3, відвертий

Холерик, тип № 31

Характеристичні прояви: сором'язливий, незаздрісний, прагне до самостійності, прив'язливий. Доброзичливий. Із близькими людьми виявляє спостережливість, почуття гумору, схильний до глибоких довірливих стосунків. Уникає ситуації ризику, небезпеки. Не виносить нав'язливий темп. Іноді схильний до швидких дій та рішень. Часто розкаюється у своїх вчинках. У невдачах звинувачує тільки себе.

Шляхи корекції та самокорекції: забезпечити спокійні доброзичливі обставини життя. Намагатися залучати до активного вирішення ділових питань. заохочувати соціальну активність, залучати до будь-яких заходів.

2.3. Практичні поради психокорекційної роботи психолога із батьками підлітків холеричного типу темперамента

- Спрямуйте надмірну енергію підлітка на корисні справи;
- Постійно навчайте завчасно обдумувати свої рішення, вчинки, правильно оцінювати свої сили;

- Виховуйте такі якості як: стриманість, наполегливість, уміння гальмувати свої дії;
- Вибирайте такі ігри, участь в яких сприяла б зміцненню процесів гальмування і не викликала надмірних збуджень; ігри, в яких успіх залежить від уваги;
- Підлітка-холерика не вмовляйте, зазвичай вона краще реагує на вимогливість батьків;
- Не гальмуйте активності холерика у формі прямої заборони; Не задовольняйте їхніх примх заради того, щоб вони не нервувалися;
- Не підвищуйте голосу, не залякуйте. Їхній холеричний тип темпераменту потребує тактовної допомоги та співчуття при ускладненнях;
- При навчанні (особливо на заліку) враховувати те, що підлітку із холеричним типом темпераменту легше буде відповідати усно, ніж писати все що їй відомо по даному питанню. Холерики тяжко переносять однотипну діяльність. Тому вони просто не зможуть виконати письмову роботу на високому рівні;
- Пам'ятати, що чим довше йде робота (диктант, контрольна тощо) тим більше холерик зробить помилок;
- Контролюйте бурхливі прояви холериків, у цьому допомагає вибір цікавого хобі;
- Діяти з ним спокійно, тримати в "рамках" і вимагати виконання обов'язків;
- В моменти збудження згладжувати його конфліктність і проблему після заспокоєння.

РОЗДІЛ 3.

ПСИХОДІАГНОТИЧНИЙ ПОРТРЕТ, ЯК САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ

Я, Глебенкова Наталія Володимирівна, народилася 9 листопада 1996 року в м. Копичинці. Після закінчення школи-гімназії №1 вступила в Чортківський гуманітарно-педагогічний коледж, на спеціальність «Соціальна робота», пізніше вступила в ТНЕУ, на спеціальність «Психологія» і навчаюся зараз на II курсі. Я дуже рада що обрала саме цю професію, так як вона мені по душі.

Вивчаючи дисципліну «Психодіагностика», я освоїла багато цікавих методик, тестів і опитувальників зі допомогою яких змогла пізнати себе та свій внутрішній світ. Так рівень інтелектуального потенціалу, за тестом Дж.Равена, становить 112 одиниць, що означає рівень інтелектуальності вищій середнього.

Завдяки опитувальнику Айзенка я визначила свій тип темпераменту – холерик, тобто мені притаманні такі ознаки, як: демонстративність, невміння співпереживати, не емоційність, престижність, практичність, напористість в досягненні значущих для себе цінностей. Шляхи корекції та самокорекції полягає в тому щоб зробити режим взаємодії м'який, терпимий щоб не загострювати негативні якості. Залучати до спортивних або технічних занять, щоб можна було перевести енергетику в позитивне русло, а потребу в боротьбі за першість – у прийнятну форму. Бажаним є естетичне виховання. Залучати до життєдіяльності позитивних соціальних груп із сильним лідером.

Проективна методика «Пізнай свій характер» складається із 12 квадратів, в яких потрібно домалювати малюнки. Дана методика показала що Маю гордий характер, недовірлива, будую життя за власними принципами. Інтереси пропорційно розподіляються між домом і навколишнім світом. суєтливна, бунтарна, комунікабельна, надмірно скромна і цнотлива у розв'язанні міжстатевих стосунків, вмію переконувати, вірю у себе і впевнений у майбутньому, цікавлять подорожі, не визнаю авторитети, вперта, незалежна особистість має свої цілі і завдання, азартна, наполеглива у грі, маю творчий потенціал.

Тест – опитувальник А.В. Фурмана «Наскільки ти адаптований до життя» виявив рівень адаптованості вище середнього, а відтак комфортності і благополучності життя, позитивної Я – Концепції.

Опитувальник Шмішека дає змогу визначити тип акцентуації характеру. Відповівши на 88 запитань, Результати показали що, в мене переважають такі акцентуації, як : збудливий та циклотомічний тип. Що свідчить про те, що в мене підвищена імпульсивність, дратівливість. Також підвищеним настроєм який коливається через зовнішні події. Позитивні - викликають бажання діяти, контактувати з іншими людьми, негативні – замкненість в собі.

За Експрес діагностикою Л.І. Вассермана отримала балів 28 рівень невротизації виявився вище середнього.

Методика діагностики К. Томаса показала такі результати: суперництво – 2, співробітництво –6, компроміс –8, уникання – 6, пристосування – 8. Переважає компроміс і пристосування – це означає що в колективі я йду на уступки колегам, шукаючи спільного розв'язку конфлікту або пристосовуюся до думки іншого.

За тестом особистісної відповідальності О.Є. Фурман і А.В. Фурмана 656 – високий рівень відповідальності.

За опитувальником термінальних цінностей І.Г. Сеніна виявилися найвищі показники були у сфері «активні соціальні контакти», що означає що я прагну встановлення сприятливих взаєностосунків з людьми які мене оточують. І у сфері «збереження власної індивідуальності», що означає прагнення до незалежності від інших людей, прагну якомога менше піддаватися впливу масових тенденцій Також високий показник у сфері «Саморозвиток», виявлене прагнення до саморозвитку. Найнижчі показники у сфері «креативність», я не прагну вносити зміни в якісь сфери життя і не прагну до реалізації своїх творчих можливостей. У життєвих сферах найнижчі показники були за шкалами: «Громадське життя», що означає низьку значимість для мене проблем суспільства, а найвищі в сферах «професійне життя» і «Навчання і освіта», так як для мене важливо навчатися і розвиватися.

Завдяки опитувальнику Спілбергера-Ханіна у мене низький рівень реактивної тривожності та помірна особистісна тривожність.

За диференціальними шкалами емоцій, за К. Ізардом у мене, в момент проходження тесту, позитивне самопочуття.

За Фрайбурзьким особистісним опитувальником отримано такі результати: середній рівень невротизації особистості, високий рівень психопатизації інтротенсивного типу, середній рівень депресивності, майже відсутність її емоційному стані, середній рівень емоційної стійкості, середній рівень комунікабельності, часткова потреба в спілкуванні, стійкість до стресу, хороша захищеність до дії стрес-чинників звичайних життєвих ситуацій, що базується на упевненості в собі, активності, середній рівень психопатизації екстратенсивного типу, майже відсутність агресії, середній рівень сором'язливості, відсутність тривожності, скутості, невпевненості, відсутній рівень прагнення до довірливо-відвертої взаємодії з оточуючими людьми при високому рівні самокритичності. Відвертий у проходженні тесту, екстраверт, стабільність емоційного стану, добре володіння собою, протікання психічної діяльності гармонійно з змішаним типом (маскулізму і фемізму).

За проективною методикою «До чого прагнете і чого уникаєте в даний момент» виявилось що тепер я прагну енергійного руху і здолати перепону, а також прагну цілеспрямованої активності, прагну до успіху, визнання, а також потребує короткочасного відпочинку. А уникаю депресивності, бажання до пристосування, спокою та ослаблення.

Отже, мені властиві як позитивні так і негативні особистісні якості. Проте завдяки опитувальників, методик я дізналася які є негативні якості і як їх змінювати, звичайно що потрібно працювати над самовдосконаленням. Маючи такі хороші якості як високий рівень відповідальності і самодисциплінованість, допоможуть мені змінити себе. (Додаток Г)

ВИСНОВКИ

Всі люди, які проживають на землі, були відмінні один від одного. Ці відмінності проявляються практично у всьому, у тому числі в особистісних характеристиках людини.

Темперамент - це одна з найважливіших вроджених характеристик індивіда. Він визначає рівень загальної здатності людини до активності, енергію, ритм життя і емоційність.

Темперамент відображає динамічні аспекти поведінки, переважно вродженого характеру, тому його властивості найбільш стійкі і постійні в порівнянні з іншими психічним особливостями людини.

Ідеального типу темпераменту не існує. Звичайно, що тип темпераменту корегується з віком. Згадуючи себе в дитинстві ми можемо побачити що ми були зовсім інші за типом темпераменту. Зміни відбуваються за через навколишнє оточення людей, також досвід особистості, від умов життєдіяльності та виховання.

Кожен тип має свої позитивні так і негативні риси особистості. Холеричний тип темпераменту, як і інші типи виділяється своєю індивідуальною особливістю, високою реактивністю і активністю. Неврівноважені процеси збудження і гальмування, можуть призводити до зриву нервової системи. Холерики характеризуються підвищеною емоційністю і неуврівноваженою поведінкою. Деякі холерики свою енергію перенаправляють на наполегливість в роботі , а інші – провокують людей на конфлікти, вони є агресивними.

Ми провели дослідження, вибірка складається із 50 чоловік, віком від 16 до 45 років.

Результати дослідження показали що:

- 50% - холерики (25 людей);
- 24% - сангвініки (12 людей);
- 8% - флегматик (4 людей);
- 16% - меланхоліки.(8 людей);
- 2 % - змішаний тип – холерик\сангвінік (1 людина).

Таким чином ми дізналися що більшість досліджуваних виявилися холериками, тоді як флегматиків меншість.

Кожній людині потрібно знати про типи темпераменту і властивості нервової системи, вміти визначати його за проявами поведінки людей. Це може допомогти нам знайти індивідуальний підхід до кожної людини.

Список використаної літератури

1. Айзенк Г. Структура личности / Г.Айзенк. – СПб.: Ювента4 М.: КСП+, 1999. – 464с.
2. Алфимова М.В. Генные основы темперамента и личности [Текст] / Алфимова М.В., Трубников В.И. // Вопросы психологии. - 2000.-N2. - С.128-139.
3. Батаршев. А. В. Темперамент и характер: Психологическая диагностика / А. В. Батаршев. - М.: Владос пресс, 2001. - 336 с.
4. Варій М.Й. Загальна психологія: [Підручник] / Для студ. психол. і педагог, спеціальностей. - 2-ге видан., випр. і доп. - К.: «Центр учбової літератури»/ Варій М.Й.- 2007. - 968 с
5. Васецька П. Темперамент в індивідуальному стилі діяльності молодших школярів // Початкова школа. - / Васецька П., -1999. - №6. - С. 7-8.
6. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. Посібник/ Власова О.І. - К.: Либідь, 2005.- 400 с.
7. Голубева Э.А, Способности. Личность. Индивидуальность / Э. А. Голубева. - Дубна: Феникс, 2005. - 512 с.
8. Гуменюк(Фурман) О.Є. Психологія Я- Концепції :[Монографія]Оксана Єстахіївна Гуменюк (Фурман). – Тернопіль : Економічна думка, 2002.-186 с.
9. Кто такой холерик, описание темперамента Холерик — характеристика, описание типа темперамента. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://samorazvitie.org/psychologiya/holerik/>
10. Палій А.А. Диференціальна психологія. Навч. посібник/А.А Палій. – К. : Академвидав, 2010. – 237 с.
11. Підлітки холеричного типу темпераменту <http://www.hplztp.ks.ua/vikhovna-robota/poradi-psikhologa>
12. Психологічна характеристика типів темпераменту.[Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.com/17520826/psihologiya/psihologichna_harakteristika_tipiv_temperamentu

13. Психологічні основи врахування типів темпераменту у молодшому шкільному віці під час навчально-виховного процесу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bestreferat.ru/referat-183473.html>
14. Рибалка В.В. Індивід та особистість у психологічній теорії часу Бориса Цуканова // Рибалка В.В. - Психологія і суспільство. – 2006.-№ 3. – С.32-57.
15. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. — С. Л. Рубинштейн С.Л. — М., 1989. (Темперамент и характер: 211—235.
16. Русалов В.М. О природе темперамента и его месте в структуре индивидуальных свойств человека – В.М. Русанов // Вопросы психологии. — 1985. - № 11. - С. 19-33.
17. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний посібник. Савчин М. В., Василенко Л. П. — К.: Академвидав, 2011. — 368 с
18. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии. / Стреляу Я. – М., 1982.- 53с.
19. Темперамент - біологічний фундамент особистості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://psihologia.biz/razvitiya-akmeologiya-psihologiya/temperament-biologichniy-fundament-35919.html>
20. Трофімов Ю.Л. Психологія: [підручник] / Ю.Л. Трофімов та ін. - 4-те вид., стереотип. - К.: Либідь. - 2003. - 560 с.
21. Фомина Н. А. Темперамент и индивидуальный стиль учебной деятельности / Н. А. Фомина, М. А. Мирчетич // Актуальные проблемы психол. знания. – 2010. – № 2. – С. 22-24.
22. Фурман Ф.В. Психодігностика: наавч.-метод модульний комплекс із дисципліни – Третє вид., скор., Фурман Ф.В. – Тернопіль, 2015.- 64с.
23. Цуканов Б.И. Время в психике человека: [монографія]/ Борис Иосипович Цуканов . – Одесса: Астропринт, 2000. – 220 с.
24. Цуканов Б.Й. Диференційна психологія (конспект лекцій)./ Цуканов Б.Й. - Одеса: Астропринт. – 1999. – 68